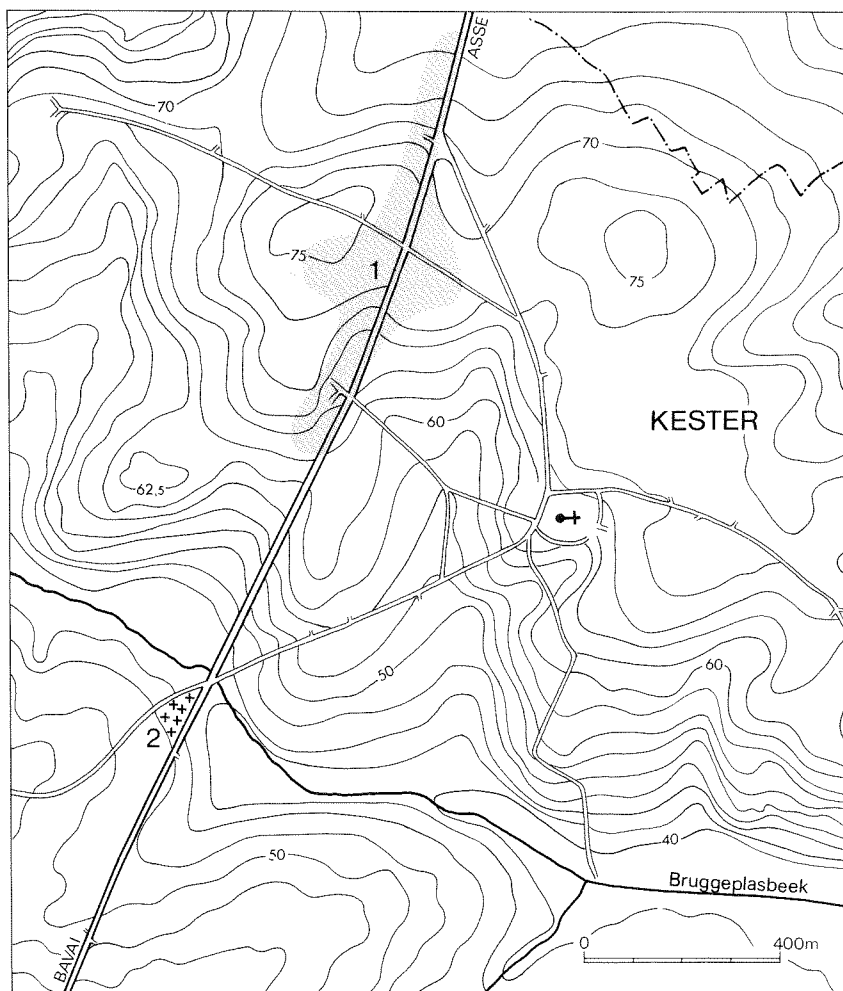


Enkele vroegere vondsten uit de Gallo-Romeinse vicus van Kester (gem. Gooik)

L. Beeckmans



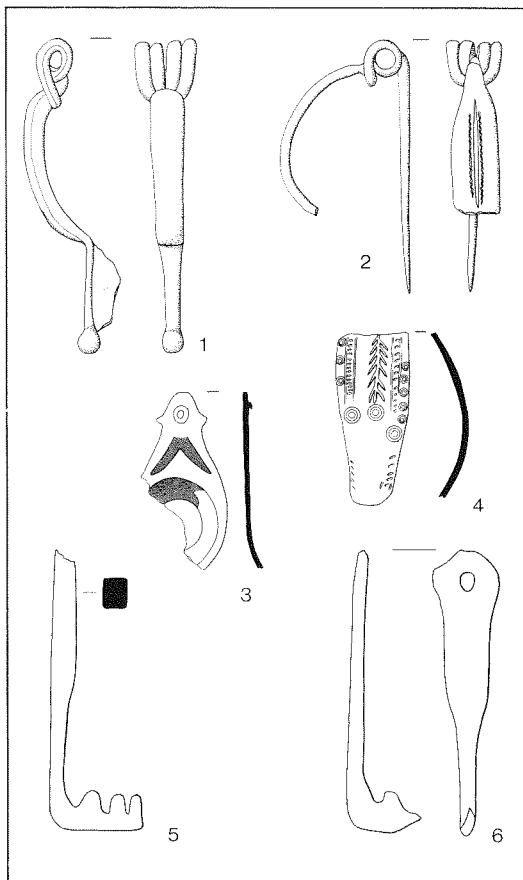
1 Situatiekaart.
Location map.

- 1 Galesloot 1859, 254 e.v.
- 2 Cumont 1898-1907, 262-266.
- 3 Böhme 1972, 14-15; pl. 4:5.
- 4 Soms zijn verscheidene voorwerpen onder één nummer geïnventariseerd. Voor een aantal stukken kan het in-

De gemeente Kester is gesitueerd in de zuid-westelijke uithoek van de provincie Brabant. Tussen de huidige dorpskern en een westelijk gelegen getuigeheuvel strekt zich een belangrijke Gallo-Romeinse vicus uit. Deze nederzetting heeft zich ontwikkeld langs twee Romeinse wegen: enerzijds langs de zuid-noordbaan Bavay-Asse en anderzijds langs een oost-westweg, die ongeveer ter hoogte van de St.-Jozefskapel de voornoemde baan kruist. Hoewel deze vicus belangrijke archeologische perspectieven biedt, is er slechts sporadisch de aandacht op gevestigd.

Op basis van vroeger vergaarde gegevens¹ prospecteerde G. Cumont² op het einde van de 19de eeuw en in het begin van de 20ste eeuw regelmatig de vicus. In 1904 ondernam hij ook drie kleinschalige opgravingen op de percelen D201a, 264a² en 284f (toenmalige kadaster). Een klein gedeelte van het archeologisch materiaal dat hierbij werd ontdekt, wordt in het Curtius-Museum te Luik bewaard. De juiste lokalisatie van deze vondsten is niet meer te achterhalen.

- 1-2. Twee beugelfibulae met onderdraadse spiraalsluiting, waarvan één exemplaar versierd is met geponste inkervingen (Curtius, inv. 19.79) (fig. 2: 1-2). Dit type kan worden gerangschikt onder Böhme 15 en is gedateerd vanaf de flavische tijd tot en met de 2de eeuw³.
3. Een deksel van een zegeldoosje, voorzien van rode en gelige emailversiering (Curtius, inv. 19.79)⁴ (fig. 2: 3).
4. Een fragment van een bandvormige armband met twijgversiering en puntoogjes (Curtius, inv. ?) (fig. 2: 4).



2 Bronzen voorwerpen gevonden in 1904 (sch. 2:3).

Bronze objects found in 1904 (scale 2:3).

5-6. Twee onvolledige ijzeren sleutels, waarvan de ene met drieledige baard, de andere met doorboorde greep (Curtius, inv. 19.87) (fig. 2: 5-6).

Ten zuiden van de Bruggeplasbeek, langs de westzijde van de baan Bavay-Asse, werden in 1899-1900 verscheidene Gallo-Romeinse incineratiegraven vernield bij kleiontginning⁵. Slechts een grote glazen prismafles en een sestertius van Hadrianus zijn door de arbeiders bewaard. Uit de westelijke berm van de afgraving werd een kruik gerecupereerd, die vermoedelijk samen met de prismafles tot één grafensemble hoort⁶.

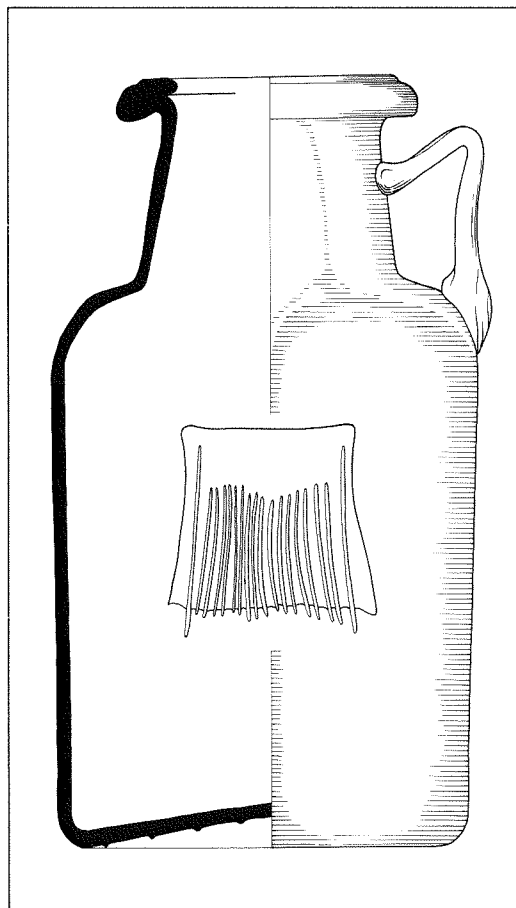
1. Grote prismafles in groen doorzichtig glas met luchtblaasjes; 20-ledig oor, omgeslagen tegen de hals; ingedrukte bodem, versierd met vier concentrische cirkels; hoogte 30,4 cm. Isings 50a, 1ste-2de eeuw (Curtius, inv. 19.62) (fig. 3).

2. Kruik uit gelige klei met ringvormige lip en tweeledig oor; hoogte 20 cm (bewaarsplaats onbekend)⁷. Stuart 110b, vanaf midden 2de eeuw.
3. Sestertius van Hadrianus; deze munt is later vermengd met de munten uit de hieronder volgende grafcontext (Curtius, inv. 19.67 of 19.72).

In maart 1900 ontdekte G. Cumont op een meter diepte een ongestoord graf in de westelijke berm van de kleiafgraving. Een grote hexagonale glazen fles, geplaatst op een plaat in ijzerhoudende zandsteen, was omringd door een drietal bekertjes en de resten van een klein glazen *unguentarium*. De glazen fles bevatte, naast de gecalcineerde beenderen (slechts een paar minuscule fragmentjes zijn bewaard), acht bronzen munten, drie bronzen knopen en een dertigtal bewerkte beenderfragmentjes met verbrandingssporen⁸. Op basis van het aarde-

3 Glazen prismafles, grafvondst van 1899-1900 (sch. 1:3).

Glass square bottle, grave find from 1899-1900 (scale 1:3)



ventarisnummer niet meer met zekerheid worden bepaald. In dergelijk geval is een vraagteken geplaatst.

5 Cumont 1898-1907, 266-273.

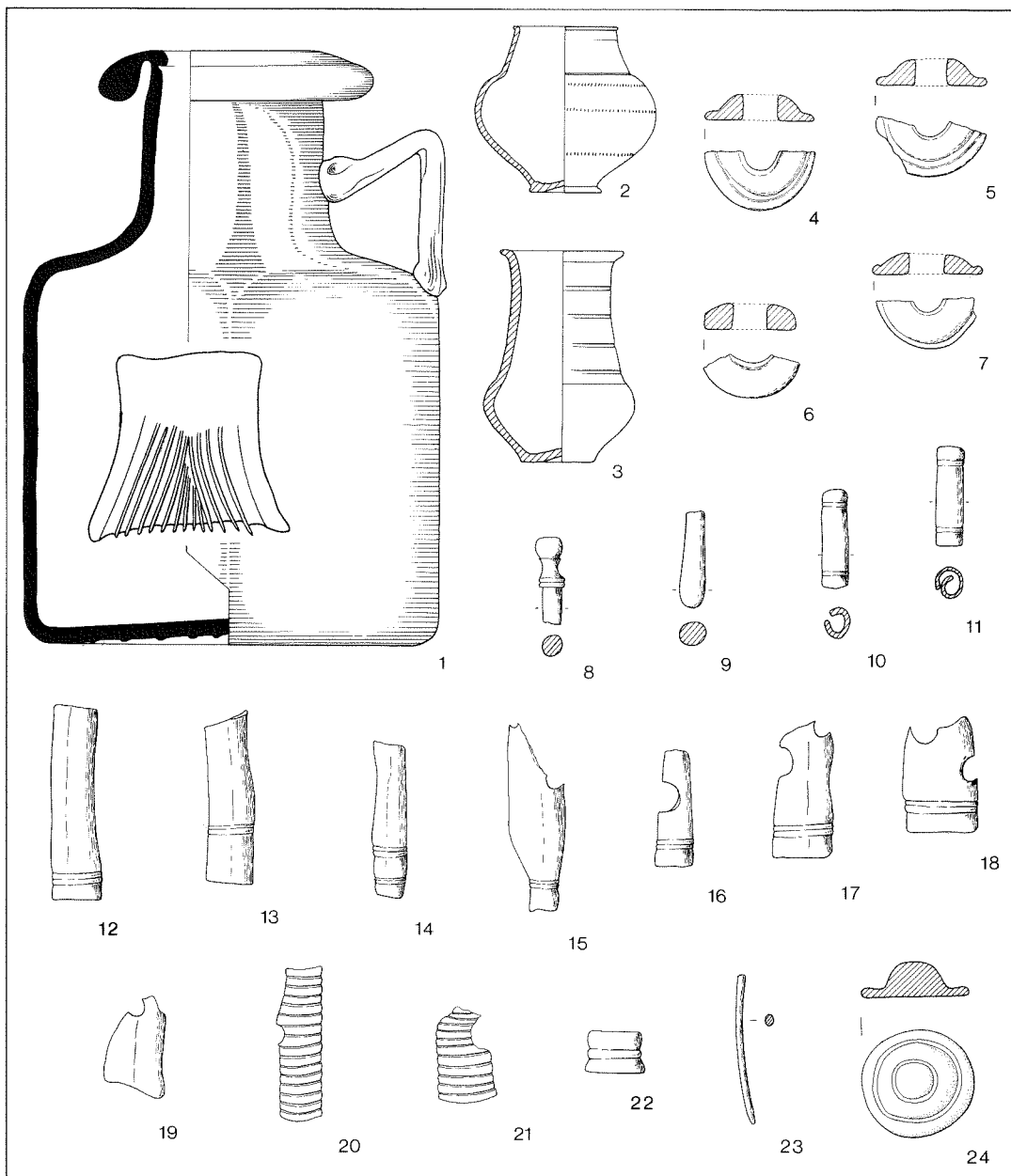
6 Cumont 1898-1907, 270.

7 Vorm slechts bekend door foto. Zie Cumont 1898-1907, 269.

8 Cumont 1898-1907, 270 en 272.

4 Grafvondsten uit 1900
(1-3: sch. 1:3; 4-24: sch. 2:3).

Grave goods found in 1900 (1-3: scale 1:3; 4-24: scale 2:3).



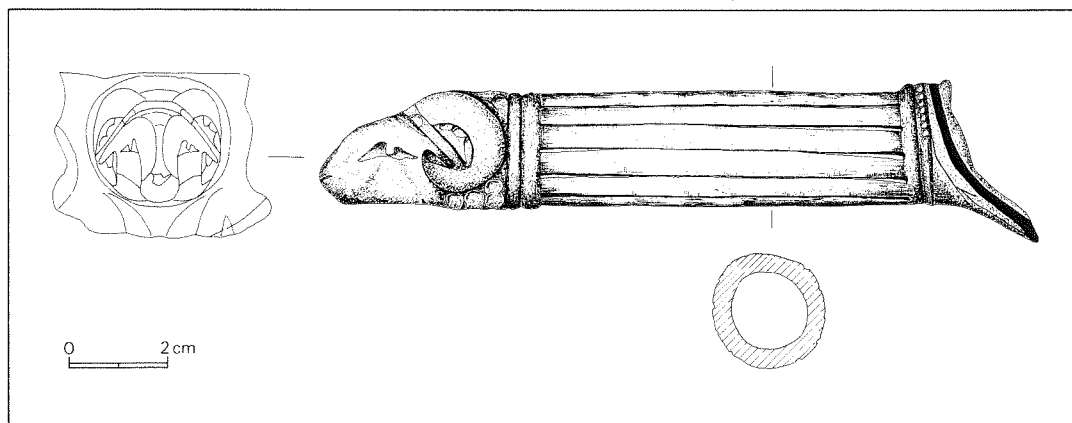
werk kan het graf worden gedateerd in het derde kwart van de 2de eeuw.

1. Hexagonale glazen fles in groen doorzichtig glas met luchtblaasjes; gebroken; 15-ledig oor, omgeslagen tegen de hals; ingedrukte bodem, versierd met vier concentrische cirkels; hoogte 25 cm. Isings 50a, 1ste-2de eeuw (Curtius, inv. 19.63) (fig. 4: 1).
2. Deukbeker in rode klei met zwarte vernis, versierd met zeven smalle verticale deuken en drie rijen radstempelbandjes; hoogte 16 cm. Tongeren 13b, Gose 199, Niederbieber 32d, einde 2de - eerste helft 3de eeuw (be- waarplaats onbekend)⁹.

3. Bekertje in rode klei met matglanzende vernis; op de wand drie rijen radstempelbandjes; hoogte 7 cm. Tongeren 12c, Gose 209, Niederbieber 33c, einde 2de - eerste helft 3de eeuw (Curtius, inv. 23.10)(fig4:2).
4. Grijsblauwe beker met hoge konische hals en bolle buik; hoogte 9 cm. Tuffreau Ila, 1ste-2de eeuw (Curtius, inv. 23.11)(fig4:3).
5. Nero, Lyon, 66-67¹⁰. JEROCAESARAVGPMAXTRPPP Naakt borstbeeld n.r., bol. Victoria vliegt n.l., schild met [SPQR] S/C As: 8.89 g; 6. RIC2 543 of 605 (Curtius, inv. 19.64).
6. Vespasianus, Lyon, 72.

9 Vorm slechts bekend door foto. Zie Cumont 1898-1907, 269.

10 Met dank aan Mevrouw J. Lallemand (Munt- en Penningkabinet, Koninklijke Bibliotheek, Brussel) voor de identificatie van deze munten.



5 *Steel van een bronzen patera (sch. 2:3).
Bronze skillet-handle (scale 2:3).*

-]SIANAV[]SIII Gelauwerd borstbeeld n.r., bol.
Adelaar van voren, kop n.r., op bol.
As; 6. RIC 747; BMC 822 (Curtius, inv. 19.65).
7. Trajanus, Rome, 104-116.
]AVGGERDA[Hoofd met stralenkroon n.r.
Vrouw n.l.
Dupondius: 9.58 g; 6. (Curtius, inv. 19.66).
8. Hadrianus, Rome, 119-124/125.
]/HAD[Gelauwerd borstbeeld n.r., draperie.
Spes stapt n.l., bloem, heft haar rok op,]/c.
Sestertius: 22.61 g; 6. RIC 612 (a); BMC 1255 (Curtius, inv. 19.73 of 19.67).
9. Hadrianus, Rome, 124/125-128.
HAD[]NVS/[Gelauwerd borstbeeld n.r., draperie.
NEP/RED Neptunus n.r., linker voet op voorstevan, drietand, acrostolium, S/C.
Sestertius: 24.58 g; 6. RIC 651; BMC 1318 (Curtius, inv. 19.67 of 19.73).
10. Hadrianus, Rome, 124/125-128.
HADRIANVS/AVGVSTVS Gelauwerd borstbeeld n.r., draperie.
]ALVS/[]VSTI, COSIII Salus n.l., slang rond altaar, scepter, s/C.
As: 7.73 g (Curtius, inv. 19.68).
11. Hadrianus, Rome, 134/135-138.
]OSIIPP Gelauwerd hoofd n.r.
]IA Vrouw ligt n.l.
As: 7.07 g (Curtius, inv. 19.69).
12. Hadrianus, Rome, 117-138.
Gelauwerd borstbeeld n.r.
Afgesleten. As (Curtius, inv. 19.70).
13. Onbepaald.
As: 5.64 g (Curtius, inv. 19.71).
- 14-17. Segmenten van konische benen schijfjes met centrale doorboring (fig. 4: 4-7).
18. Benen staafje beëindigd door kegelvorm bekroond door afgeplatte bol (fig. 4: 8).
19. Afgerond benen staafje (fig. 4: 9).
- 20-21. Benen hulsjes versierd met twee ribben (fig. 4: 10-11).
- 22-23. Segmenten van benen buisjes versierd met een dubbele rib (fig. 4: 12-13).
- 24-25. Segment van buisje versierd door twee dubbele ribben (fig. 4: 14).
- 26-27. Segmenten van benen buisjes versierd met een dubbele rib en voorzien van één doorboring (fig. 4: 15-16).
- 28-29. Segmenten van benen buisjes, versierd met een dubbele rib en voorzien van twee doorboringen (fig. 4: 17-18).
30. Fragment van benen buisje met één doorboring (fig. 4: 19).
- 31-32. Segmenten van benen buisjes met ribversiering op de volledige oppervlakte en voorzien van één doorboring (fig. 4: 20-21).
33. Benen ring met rib (fig. 4: 22).
34. Benen staafje (fig. 4: 23).
- We dienen deze beenderfragmentjes te interpreteren als elementen van het scharniersteun van een kistje¹¹.
35. Resten van drie identieke knopen in bronsplaat, met vulling van niet bepaalde aard; versiering van concentrische cirkels (Curtius, inv. ?) (fig. 4: 24).

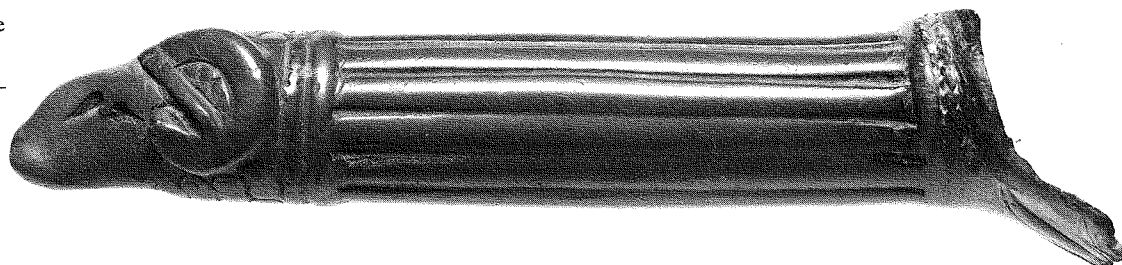
Meldenswaardig is de steel van een bronzen patera, die een vijftiental meter ten zuidoosten van de St.-Jozefskapel, in perceel D284^{W2}, ter gelegenheid van grondwerken aan het licht kwam¹². De afzonderlijk gegoten steel met geribde handgreep eindigt in een ramskop. Zowel de holle greep als de massieve kop zijn bedekt met een glanzende groene patina (fig. 5-6). Het stuk vertoont een verzorgde afwerking: na het gieten zijn de mond, de ogen en de hoornen bijgewerkt; de vacht is in de nek gestileerd weergegeven door ronde bultjes. De uiteinden van

11 Van Vilsteren 1987, 69-70.

12 Vondst onderwijzer De Leener, Kester. De steel wordt in het Stedelijk Museum van Ronse bewaard (voormalige verzameling M. Gilleman).

6 *Steel van een bronzen patera (sch. 1:1).*

Bronze skillet-handle (scale 1:1).



de greep zijn zowel vooraan als achteraan geaccentueerd door een dubbele ring, waarvan de laatste versierd is met een parelhals.

Dit materiaal werd vooral tijdens de 1ste eeuw uit de Campaanse ateliers ingevoerd¹³. Parallele exemplaren kennen we onder meer uit de tumuli van Tienen-Avendoren¹⁴ en van Bois-et-Borsu¹⁵.

SUMMARY

Old Finds from the Roman Vicus in Kester (municipality of Gooik, province of Brabant)

In the Roman vicus of Kester, located on the Roman road leading from Bavay to the north, only sporadic excavations have been carried out. The site did, however, yield many finds later dispersed (and often forgotten) in museums or collections.

The Musée Curtius in Liège for instance, keeps a few old finds from this site, such as small bronze objects (fig. 2) discovered during small scale excavations in 1904, and a square glass bottle (fig. 3) from one of the graves disturbed in 1899-1900. An undisturbed cremation grave discovered in 1900 and probably dating from the third quarter of the 2nd century, yielded an hexagonal glass bottle, 3 beakers, 8 coins and burnt fragments of bone objects, probably hinges (fig. 4).

A bronze skillet-handle is an interesting strayfind. Its terminal is ornamented with a ram's head (fig. 5-6).

BIBLIOGRAFIE

B.I.A.L.: *Bulletin de l'Institut Archéologique Liégeois*, 37, Liège, 1907.

BÖHME A. 1972: *Die Fibeln der Kastelle Saalburg und Zugmantel*, Saalburg Jahrbuch XXIX, Saalburg.

CUMONT G. 1898-1907: Découverte d'antiquités Romaines et Gallo-Romaines à Castre-la-Chaussée, *Annales du Cercle archéologique d'Enghien* VI, 256-298.

GALESLOOT L. 1859: La province de Brabant sous l'empire romain, *Revue d'histoire et d'archéologie* I, 254 e.v.

GOSE E. 1950: *Gefässtypen der römischen Keramik im Rheinland*, Bonner Jahrbücher, Beihefte 1, Kevelaer. I.

ISINGS C. 1957: *Roman Glass from dated Finds*, Groningen.

MERTENS J. 1952: *Une riche tombe Gallo-Romaine découverte à Tirlemont*, *Archaeologia Belgica* 7, Brussel.

OELMANN F. 1974: *Die Keramik des Kastells Niederbieber*, Materialstudien zur römisch-germanischen Keramik 1 (= Niederbieber).

RADNOTI A. 1938: *Die römischen Bronzegefäße von Pannonien*, *Diss. Pannonicae*, II, 6.

STUART P. 1962: *Gewoon aardewerk uit de Romeinse legerplaats en de bijhorende grafvelden te Nijmegen*, Oudheidkundige Mededelingen, Suppl. op XLIII, Leiden.

TUFFREAU-LIBRE M. 1980: *La céramique commune Gallo-Romaine dans le Nord de la France (Nord, Pas-de-Calais)*, Lille.

VANVINCKENROYE W. 1967: *Gallo-Romeins aardewerk van Tongeren*, Tongeren (= Tongeren).

VILSTEREN V.T. 1987: *Het benen tijdperk. Gebruiksvoorwerpen van been, gewei, hoorn en ivoor, 10.000 jaar geleden tot heden*, Assen.

13 Radnoti 1938, 87.

14 Mertens 1952, 45.

15 B.I.A.L., 327, pl. X: 2 en 2bis.

Hierbij drukken wij onze dank uit aan mej. M. Heysse, conservator van het Stedelijk Museum van Ronse; aan dhr. L. Engen, conservator, en mevr. M.C. Gueury, adjunct-conservator van het Curtius-Museum te Luik, voor de toelating tot onderzoek van het materiaal; aan dhr. M. Rogge, conservator van het Archeologisch Museum van Zuid-Oost-Vlaanderen, voor het gebruik van zijn bibliotheek, en aan dhr. C. Cnudde, tekenaar (B.T.K.-project museum Ronse).